

AKTIVITETSPLAN 2026 FOR NATURVERNFORBUNDET I HALDEN

Mål om medlemsvekst

Ved utgangen av 2025 var det 275 medlemmer i Naturvernforbundet i Halden. Vi har mål om å ha 300 medlemmer innen utgangen av 2026.

Arbeid for naturen i Halden

I 2026 kommer vi i Naturvernforbundet blant annet til å prioritere følgende naturpositive aktiviteter i Halden og Aremark:

- Arrangere slåttekurs, rekruttere folk og tilrettelegge for årlig skjøtsel av enga på Ulveholtet. Også arrangere botanikktur til Ulveholtet i juni.
- Jobbe for at det permanent skal være en familiegruppe med ulv i Boksjøreviret og at det ikke gjennomføres lisensjakt i området. Formidle kunnskap om verdien av intakte økosystemer med tilstedeværelse av store rovdyr i tillegg til hjortedyr og villsvin.
- Rydde strender og legge til rette for natur i strandsonen
- Skape mer grøntareal og biomangfold i sentrum gjennom samarbeid med Halden Hagelag, Sabima og Halden kommune. Dette ønsker vi å realisere gjennom plantning av sommerblomster, krydderurter, frukttrær og bærbusker i bedd og plantekasser i sentrum. Andre tiltak som øker det biologiske mangfoldet kan være insektshotell i form av nedfallstrær som får bli liggende. Grønne tiltak som øker trafikksikkerheten kan skapes med beplantning mellom veibane og fortau eller gang- og sykkelsti.
- Arrangere økodag for å dele kunnskap om mat som høstes på naturens premisser og bidra til økt kunnskap og mer liv i de regenerative dyrkingshagene som bygges på Rød herregård, på Rød skole og i Aremark
- Fjerne fremmede arter, blant annet parkslirekne og kjempespringfrø i Tistedalen og Schultzedalen, for å legge til rette for mer liv i disse unike og varmekjære løvskogene.
- Arrangere vandring i Bøkeskogen opp stenhoggertrappa, gjennom øvre del av edelløvskogen og ned Linåkerbakken, hvor vi passerer skiltene på trærne og ser på hva som spirer og gror der
- Arrangere andre tilsvarende vandringer, for eksempler i Vadet og oppover langs Tista

I tillegg vil vi fortsette å verne om det vi har av sårbar natur ved å:

- Fortsette å framsnakke Svinesundstersklene og deres rolle for fjorden vår og dens biologiske mangfold
- Forhindre at det etableres vindkraftverk i Ankerfjella og andre verdifulle naturområder i Halden og Aremark
- Foreslå nye verneområder og eventuell utvidelse av eksisterende naturvernområder i kommunen og nærliggende områder

Lokallagets arbeid i en ny tid

Vi ønsker å synliggjøre noen tanker om lokallagets arbeid i årene som kommer. For å gjøre dette må vi ha med oss historien om Halden og Aremark i et naturperspektiv.

Vi står nå midt i et grunnleggende skifte i arbeidet med natur og miljø her i Halden og Aremark. I 200 år har vi utviklet samfunnet ved å bygge ned natur, og verdifulle naturområder og biologisk mangfold er kraftig redusert. Nå er det på tide å snu denne

trenden ved å prioritere arealnøytrale og naturpositive løsninger. Dette er en fundamentalt ny måte å tenke på som vi har lite trening i og som vil kreve nye tilnærminger, et nytt språk og nye virkemidler.

Industrialiseringen som startet på slutten av 1700-tallet, med en omveltning fra landbruk og håndverk til fabrikkbasert masseproduksjon, kom til Tistedal da landets første moderne fabrikker ble etablert langs Tistedalsfossen i 1813. Bomullsspinneriet som produserte garn og stoff, ble drevet av vannkraft fra fossen, ga flere hundre arbeidsplasser og har vært sentral for den videre utviklingen av Halden. I de neste 200 årene har mennesker utviklet stadig ny teknologi og utnyttet naturens ressurser til å bygge dagens velferdssamfunn.

Naturvernforbundet ble grunnlagt i 1914 for å beskytte viktige naturverdier på land og i vann, og mange engasjerte medlemmer kom til på 1970-tallet i forbindelse med Alta-konflikten og andre saker om vassdragsutbygging. Miljø saker som olje og sur nedbør var også sentrale tema i denne perioden.

I havet er den største trusselen mot naturmangfold overfiske, mens på land er den største trusselen i dag arealendringer. De siste 50 årene har nedbyggingen eksplodert og Norge er det landet i Europa som bygger ned mest natur per innbygger.

Dagens studenter på NTNU lærer om føre var-prinsippet i det grunnleggende faget ex.phil. som kreves for å kunne studere videre. Dette handler om å unngå vesentlig skade på naturen og miljøet når vi tar beslutninger om vekst og utbygging.

Sirkulærøkonomi er et annet begrep som er viktig og som handler om å bygge forretningsmodeller basert på et lukket kretsløp der avfall i en prosess blir til innsatsfaktor i en ny prosess. På den måten kan vi komme bort fra skadelige «bruk og kast»-løsninger og legge grunnlaget for reell bærekraftig utvikling.

Det har krevd mye innsats og mye engasjement fra naturvernere og andre for å øke kunnskapen om bærekraft og løsninger som reduserer skade på naturen. Men når vi samtidig leser på nrk.no at vi fortsatt bygger ned natur i rekordfart, så mener Naturvernforbundet i Halden at vi må tenke helt nytt -også på kommunenivå.

Skal vi få med oss lokalsamfunnet så må vi jobbe med å øke verdien for oss som bor i Halden. Ikke ved å øke kortsiktige inntekter og verdiskaping målt i norske kroner, men ved å synliggjøre verdiskapingen som følger av å velge naturpositive løsninger. I naturen er det liv og biologisk variasjon som er valutaen når verdier skal skapes. Hva er verdien ved intakte og robuste økosystemer i regionen og hva er verdien av biologisk mangold i nærområdene? Hvordan kan vi sikre og øke naturtjenestene som vi bygger samfunnet vårt på? Dette er tema vi jobber med å fylle med innhold, og en ny tilnærming til naturvern. I tillegg til sirkulærøkonomi må vi også jobbe med regenerative løsninger og tenke nytt om vekst og utvikling.

Tar vi på oss brillene og ser etter naturpositive løsninger, så har vi eksempler på dette i Halden. På slutten av 1990-tallet kunne du få en tannbørste i russelua om du turte å pusse tennene i Tista. Fagforeningslederen Yngve Hågensen sa en gang at «Blod er tykkere enn vann, men ikke i Tista», og siktet til utslippene fra papirfabrikken. I dag er det bygget laksetrappet så laks og ørret kan vandre oppover Haldenvassdraget, og fisken som var fraværende da forurensningen var på sitt verste er nå tilbake. Lenger opp i fossen har kraftverket vært en dødelig saks for ålen som skal vandre ned fra Haldenvassdraget og videre til Sargassohavet for å gyte. De siste par årene er det derfor bygget åleruser som samler opp ål så de kan fraktes trygt ned fra Femsjøen.